

УДК 338.1:338.23

М. В. Давидюк,
аспірант кафедри економіки, Національний університет біоресурсів
і природокористування України, м. Київ
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-6909-467X>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.14.200

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ВОЄННИХ ТА ПОВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

М. Davydyuk,
Postgraduate student, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

**INSTITUTIONAL FOUNDATIONS FOR THE FORMATION OF AN ECONOMIC
MECHANISM FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS
IN THE CONTEXT OF MILITARY AND POST-WAR CHALLENGES**

Виявлено, що сільські території виступають ключовим детермінантом збереження традиційного укладу життя місцевого населення та відіграють важливе значення у відтворенні людського, виробничого та природно-ресурсного потенціалу країни. Встановлено, що однією з основних інституційних передумов соціально-економічного піднесення сільської поселенської мережі виступає становлення економічного механізму сталого розвитку сільських територій як упорядкованої сукупності форм, методів, інструментів та важелів регуляторного впливу на відтворювальні пропорції у сільській місцевості, а також на стабілізацію соціальної та екологічної ситуації на селі. Доведено, що забезпечення прискорених темпів переведення сільських територій на модель сталого розвитку має враховувати наслідки широкомасштабного вторгнення на територію України російських загарбників, яке призвело до численних людських втрат, тимчасової окупації окремих територій, руйнації цілісних майнових комплексів, забруднення та порушення різноманітних категорій земель, в першу чергу земель сільськогосподарського призначення. Обґрунтовано, що перспективна модель економічного механізму сталого розвитку сільських територій повинна враховувати розширення ареалу сільського розвитку у зв'язку із земельною дерегуляцією, яка забезпечила передачу у комунальну власність земель сільськогосподарського призначення державної власності поза межами сільських населених пунктів. Визначено, що ключовою інституційною передумовою становлення економічного механізму сталого розвитку сільських територій в умовах воєнних та повоєнних викликів має стати стимулювання процесів комплексного та збалансованого використання наявного ресурсно-виробничого потенціалу, усунення проявів сільського безробіття на підвищення рівня сільської зайнятості і самозайнятості, покращення екологічної ситуації через раціоналізацію використання природних ресурсів та мінімізацію еколого-деструктивного впливу виробничо-господарської діяльності на довкілля. Дослідження показали, що у нинішніх умовах в економічний механізм сталого розвитку сільських територій доцільно умонтувати методи, інструменти та важелі фінансово-кредитного та бюджетно-податкового стимулювання диверсифікації сільської економіки через нарощення переробних потужностей в аграрній сфері, розвиток індустрії сільського туризму, розвиток лісового, рибного і мисливського господарства, а також упорядкування системи поводження з вторинними матеріальними ресурсами та побутовими відходами.

It has been found that rural areas are a key determinant of the preservation of the traditional way of life of the local population and play an important role in the reproduction of the country's human, productive and natural resource potential. It has been established that one of the main institutional prerequisites for the social and economic rise of the rural settlement network is the establishment of an economic mechanism for the sustainable development of rural areas as an orderly set of forms, methods, instruments and levers of regulatory influence on the reproductive proportions in rural areas, as well as on the stabilisation of the social and environmental situation in rural areas. It has been proven that ensuring accelerated rates of transition of rural areas to a sustainable development model must take into account the consequences of the large-scale invasion of Russian aggressors into the territory of Ukraine, which led to numerous human losses, temporary occupation of certain territories, destruction of entire property complexes, pollution and violation of various categories of land, primarily agricultural land. It has been substantiated that a promising model of an economic mechanism for sustainable development of rural areas should take into account the expansion of the rural development area in connection with land deregulation, which ensured the transfer of state-owned agricultural land outside rural settlements to communal ownership. It has been determined that the key institutional prerequisite for the establishment of an economic mechanism for sustainable development of rural areas in the context of military and post-war challenges should be the stimulation of processes for the comprehensive and balanced use of existing resource and production potential, the elimination of rural unemployment, the increase in rural employment and self-employment, improving the ecological situation through the rationalisation of natural resource use and minimising the environmentally destructive impact of production and economic activities on the environment. Research has shown that, in the current conditions, it is advisable to incorporate methods, instruments and levers of financial, credit, budgetary and tax incentives for the diversification of the rural economy through the expansion of processing capacities in the agricultural sector, the development of rural tourism, the development of forestry, fishing and hunting, as well as the improvement of the system for the management of secondary material resources and household waste.

Ключові слова: економічний механізм, сільські території, сталий розвиток, сільська поселенська мережа, сільська місцевість, сільські бюджети, сільськогосподарське виробництво, сектор переробно-харчових виробництв.

Key words: economic mechanism, rural areas, sustainable development, rural settlement network, rural areas, rural budgets, agricultural production, food processing sector.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сталий розвиток сільських територій вимагає становлення відповідного економічного механізму забезпечення такого розвитку через урізноманітнення форм, методів, інструментів та важелів регуляторного впливу на відтворювальні пропорції у економічній, соціальній та екологічній складових сільського розвитку. Ключовою інституційною передумовою становлення економічного механізму сталого розвитку сільських територій має стати стимулювання процесів комплексного та збалансованого використання наявного ресурсно-виробничого потенціалу, усунення проявів сільського безробіття на підвищення рівня сільської зайнятості і самозайнятості, покращення екологічної ситуації через раціоналізацію викорис-

тання природних ресурсів та мінімізацію еколого-деструктивного впливу на довкілля. В умовах воєнних та повоєнних викликів економічний механізм сталого розвитку сільських територій має також оперувати набором регуляторних підойм, які формуватимуть необхідне інституційне та фінансове підґрунтя прискореного подолання наслідків російської агресії, в першу чергу на територіях, які були тимчасово окупованими.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Однією з основних інституційних передумов переведення відтворювальних пропорцій сільських територій на модель сталого розвитку виступає становлення відповідного економічного механізму. У нинішніх умовах структуризація складових такого механізму має також враховувати виклики воєнного часу та по-

воєнного відновлення національного господарства. У попередні роки у вітчизняній економічній науці не було сформовано цілісного підходу стосовно інституціоналізації економічного механізму сталого розвитку сільських територій як інтегрованої комплексної системи регуляторного впливу на різноманітні фази відтворення сільської економіки. Дослідження в основному були зорієнтовані на інституціоналізацію економічного механізму сталого розвитку окремих сторін сільського розвитку, зокрема екологічно сталого розвитку сільських поселень. У даному контексті заслуговує на увагу авторський концепт М. Стегней стосовно інструментально-методологічного забезпечення економічного механізму екологічно сталого розвитку сільських територій. За її версією такий механізм являє собою поєднання наступних елементів: 1) економічне стимулювання створення нових робочих місць; 2) економічне стимулювання впровадження високотехнологічних, екобезпечних, ресурсозберігаючих технологій; 3) економічне стимулювання використання альтернативних джерел енергії; 4) використання екологічних податків; 5) залучення бюджетних та позабюджетних коштів на реалізацію місцевих програм сталого розвитку сільських територій [6, с. 40]. Такий підхід відзначається певною обмеженістю, оскільки зводить сталий розвиток до сталого розвитку екологічної компоненти сільського розвитку і не враховує усієї багатогранності взаємовпливів та взаємозв'язків, що виникають у відтворювальних пропорціях на сільських територіях. Спрощеність даного підходу також полягає у надмірному зведенні економічного механізму сталого розвитку сільських територій до блоку стимулювання. Виходячи з рівня бюджетної самодостатності більшості сільських поселень, доцільно важливим компонентом економічного механізму сталого розвитку сільських територій розглядати використання не лише екологічного податку, а й рентної плати та плати за спеціальне використання інших природних ресурсів.

Певною відмінністю стосовно визначення сутнісно-змістовних характеристик економічного механізму сталого розвитку сільських територій відзначається підхід І. Гончаренко та Т. Мороз. Вони розглядають такий механізм як взаємопов'язану сукупність, функцій, принципів, методів, важелів та інструментів функціонування соціально-економічної сфери сільських територій, які дозволяють організовувати, регулювати і координувати процес раціоналізації використання наявних ресурсів

для досягнення та підтримки оптимально необхідного рівня розвитку [4, с. 139]. Водночас такий підхід не ув'язує раціоналізацію використання наявних ресурсів із структурними зрушеннями у сільській економіці, які і визначають основні господарські, соціальні та екологічні пропорції досягнення цілей сталого розвитку.

З огляду на нові виклики, які стоять в царині забезпечення сталого розвитку сільських територій, зокрема виклики воєнного часу, доцільно змінити сам підхід до інституціонального забезпечення економічного механізму сталого розвитку сільських територій. С. Шахрай-Онофрей акцентує увагу на необхідності застосування комплексного підходу до формування стратегічних перспектив удосконалення організаційно-економічного механізму сталого розвитку сільських територій [8]. Водночас слід наголосити на субстанціональній та сутнісній відмінностях між категоріями "економічний механізм" та "організаційно-економічний механізм". Економічний механізм оперує бюджетно-фіскальними, грошово-кредитними і дозвоільно-регламентними методами та інструментами, а організаційно-економічний механізм поряд з інституціоналізацією методів, інструментів та важелів регуляторного впливу передбачає задіяння управлінських структур та організаційно-правових форм підприємницької діяльності.

ЦІЛІ СТАТТІ

Метою статті є розроблення інституційних засад формування економічного механізму сталого розвитку сільських територій в умовах воєнних та повоєнних викликів

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сільські території виступають просторотериторіальним базисом життєдіяльності значної частини населення країни та відтворення великої складової національного багатства. Вони відіграють ключову роль у збереженні традиційного укладу життя місцевого населення, що є вагомим чинником розвитку держави [2]. Стагнаційні процеси у базовій ланці сільської економіки (сфері сільськогосподарського виробництва) в 90-х роках минулого століття призвели до занепаду великої кількості сільських населених пунктів та деформації відтворювальних пропорцій на сільських територіях. Регіони при відновленні потенціалу сільськогосподарського виробництва на початку 2000-х років (гіпертрофований розвиток великих аграрних форму-

вань та їх об'єднань) призвели до численних диспропорцій в розвитку економічної, соціальної та екологічної складових сільської економіки [7], що вимагає переведення сільських територій на модель сталого розвитку.

У теперішній час забезпечення прискорених темпів переведення сільських територій на модель сталого розвитку має враховувати наслідки широкомасштабного вторгнення на територію України російських загарбників, що призвело до численних людських втрат, тимчасової окупації окремих територій, руйнації цілісних майнових комплексів, забруднення та порушення різноманітних категорій земель, в першу чергу земель сільськогосподарського призначення. Воєнний чинник, а також виклики повоєнного відновлення виступають ключовим детермінантом формування економічного механізму сталого розвитку сільських територій у нинішніх умовах.

Переведення сільської поселенської мережі на модель сталого розвитку вимагає реалізації комплексу інституційних перетворень, які забезпечать створення сучасних полюсів зростання сільської економіки. Водночас необхідна умова сталого розвитку сільських територій — це забезпечення економічного зростання при дотриманні вимог соціальної відповідальності та екологічної безпеки. Вжиття запланованих заходів щодо сталого розвитку сільських територій у сучасних реаліях відбувається поки що доволі повільними темпами. Позачерговим завданням сьогодні є розроблення відповідної нормативно-правової бази, спрямованої на вирішення соціальних, економічних та екологічних проблем сільських територій, розширення можливостей доступу до фінансового та інформаційного забезпечення [5, с. 73].

Розширення можливостей доступу малих форм сільського підприємництва до каналів інформаційного забезпечення потребує усунення такої інституційної прогалини як асиметричність інформації, яка утворилася внаслідок монополізації місцевих ринків великими аграрними формуваннями, стратегія розвитку котрих не завжди прямо корелює з пріоритетами сталого розвитку сільської поселенської мережі. Ускладненість досягнення цілей сталого розвитку у сільських поселеннях також детермінується обмеженістю ресурсних можливостей бюджетів сільських та селищних територіальних громад та недоступністю кредитних ресурсів для більшості сільських домогосподарств.

Такий ускладнений характер переведення сільської поселенської мережі на модель ста-

лого розвитку потребує становлення сучасного економічного механізму сталого розвитку сільських територій як упорядкованої сукупності форм, методів, інструментів та важелів регуляторного впливу на процеси відтворення людського, виробничого та природно-ресурсного потенціалу сільських поселень. Такий регуляторний вплив має водночас носити як стимулюючий, так і компенсаційний характер, щоб підвищити заінтересованість підприємницького сектора фінансувати проекти розвитку сільської економіки як у сфері інноваційного оновлення базових ланок економіки та зайнятості, так і у сфері стабілізації екологічної ситуації на селі.

Прикметною рисою становлення такого економічного механізму виступає інституціоналізація регуляторних підойм як на загальнонаціональному, так і на місцевому рівнях. Поглиблення децентралізації влади та створення мережі укрупнених територіальних громад потребує конкретизації законодавчо закріплених методів та інструментів стимулювання сталого розвитку сільських територій, які застосовуються на загальнонаціональному рівні, на рівні місцевого самоврядування, щоб повною мірою враховувати наявні соціальні, ресурсно-виробничі та екологічні передумови розширеного відтворення потенціалу сільської економіки.

Перспективна модель економічного механізму сталого розвитку сільських територій також повинна враховувати розширення ареалу сільського розвитку у зв'язку із земельною дерегуляцією, яка забезпечила передачу у комунальну власність земель сільськогосподарського призначення державної власності поза межами сільських населених пунктів. Такого роду складова земельної реформи великою мірою розширила інституційне підґрунтя розвитку сільської економіки як в частині формування муніципального сектору господарювання, так і в частині створення територіальних передумов для розвитку базових, структуроутворюючих та обслуговуючих ланок економіки сільських поселень. Водночас розширення територіального базису розвитку сільської економіки потребує урізноманітнення методів та інструментів стимулювання розвитку тих видів підприємницької діяльності, котрі визначають господарську самодостатність сільських поселень та забезпечують критично необхідний рівень сільської зайнятості та самозайнятості.

Ключовою інституційною передумовою становлення економічного механізму сталого розвитку сільських територій має стати врахування принципів інклюзивності та комплексності.

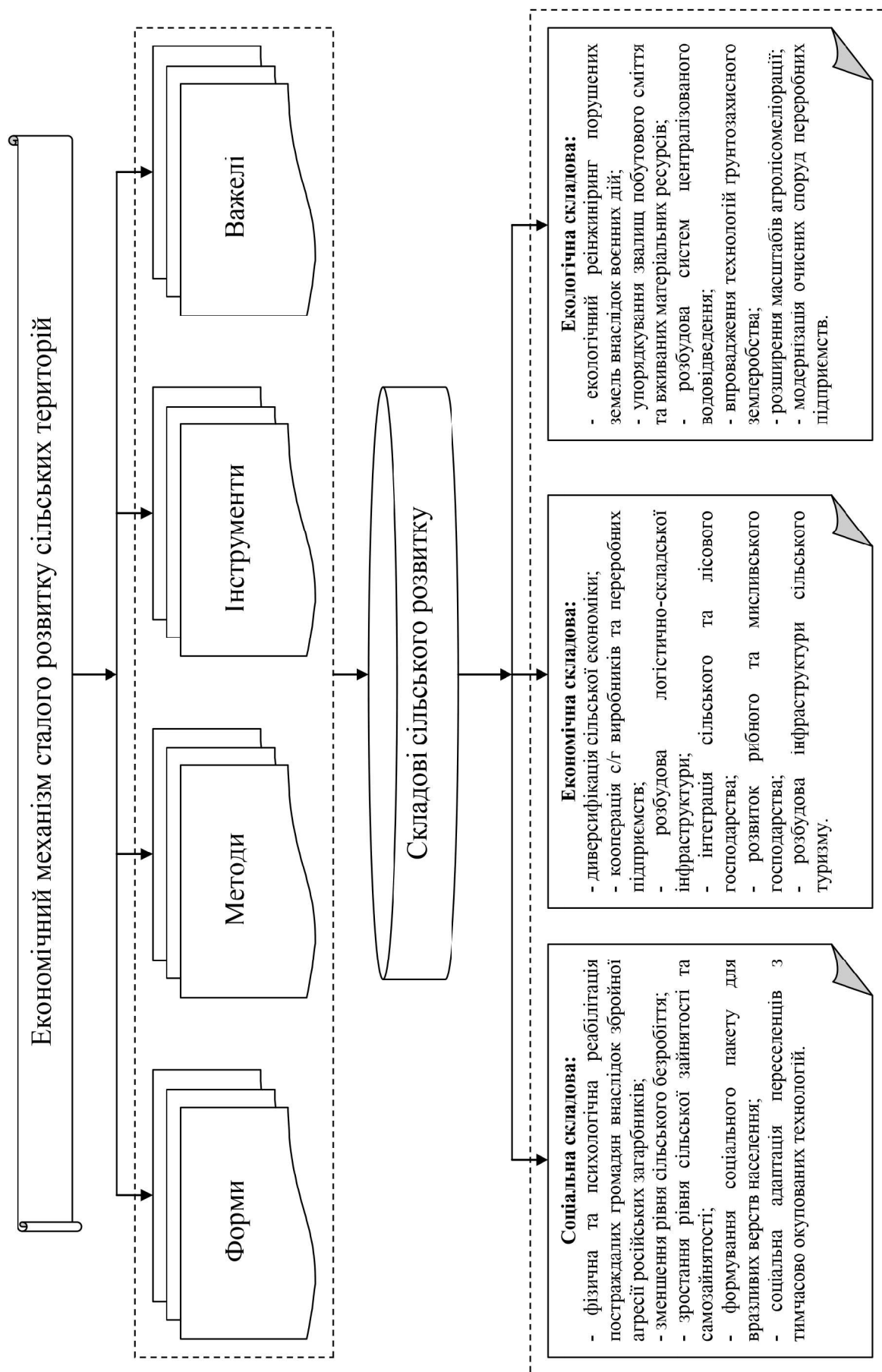

Рис. 1. Інституційні та секторальні виміри становлення економічного механізму сталого розвитку сільських територій в умовах воєнних викликів

Джерело: розроблено автором.

Принцип інклюзивності передбачає максимізацію залучення сільських мешканців до реалізації проєктів економічного, екологічного та соціального спрямування, а принцип комплексності — максимізацію залучення первинних та вторинних матеріальних ресурсів до господарського обігу з метою нарощення обсягів виробництва продукції з високою доданою вартістю та зменшення втрат цінної природної сировини.

Також принцип комплексності має передбачати поступову відмову від стереотипного принципу програмування розвитку сільської економіки, згідно з яким, як правило, пріоритети соціально-економічного піднесення села зводилися до пріоритетів розширеного відтворення сфери сільськогосподарського виробництва, а це не дозволяло повною мірою використовувати потенціал розвитку лісового, мисливського, рибного господарства та індустрії сільського туризму.

До спектра методів та інструментів стимулювання сталого розвитку необхідно умонтувати підойми, які забезпечать належні стимули для активізації підприємницької діяльності у сфері розширеного відтворення лісоресурсного потенціалу, потенціалу водно-болотних угідь, збереження та примноження біорізноманіття. Урізноманітнення набору таких підойм і має стати основним пріоритетом інституційного забезпечення становлення економічного механізму сталого розвитку сільських територій у короткостроковій перспективі.

Інституціоналізований в економічному механізмі сталого розвитку сільських територій спектр форм, методів, інструментів та важелів регуляторного впливу має бути зорієнтований на збалансований розвиток соціальної, економічної та екологічної складових сільського розвитку (рис. 1). В умовах війни важливого значення в частині гармонійного розвитку соціальної складової сільського розвитку набуває створення умов для фізичної та психологічної реабілітації постраждалих громадян внаслідок збройної агресії російських загарбників як через налагодження комунікації сільських мешканців з відповідними службами медико-психологічного спрямування, так і через розбудову місцевої інфраструктури рекреаційної діяльності на основі освоєння екосистемних послуг, які продукуються природними біогеоценозами.

Важливим елементом сталого розвитку соціальної складової сільської поселенської мережі є інституціоналізація інструментів прямої та непрямої бюджетної підтримки тих видів сільського підприємництва, котрі відзначають-

ся високим рівнем трудомісткості, що у підсумку сприятиме зменшенню рівня сільського безробіття і відповідно підвищенню рівня сільської зайнятості та самозайнятості. Невід'ємною складовою перспективної моделі економічного механізму сталого розвитку сільських територій є інституціоналізація інструментів забезпечення соціального пакету для вразливих верств сільського населення як через покращення майнового стану даної категорії громадян, так і через грошові виплати та компенсації. В умовах воєнного часу вагомим значення набуває соціальна адаптація переселенців з тимчасово окупованих територій у сільських населених пунктах через налагодження співпраці між місцевим самоврядуванням, громадським та підприємницьким секторами.

Для забезпечення сталого розвитку економічної складової господарської системи сільської поселенської мережі в економічний механізм сталого розвитку сільських територій доцільно умонтувати методи та інструменти фінансово-кредитного та бюджетно-податкового стимулювання диверсифікації сільської економіки через нарощення переробних потужностей в аграрній сфері, розвиток лісового, рибного та мисливського господарства, розбудову допоміжних до базового сектору економіки села ланок (громадське харчування, оптова та роздрібна торгівля). З метою забезпечення нарощення обсягів виробництва продукції з високою доданою вартістю у базовій ланці сільської економіки (сільськогосподарське виробництво) доцільно інституціоналізувати стимули встановлення коопераційних зв'язків між виробниками сільськогосподарської продукції та сектором переробно-харчових виробництв.

Також економічний механізм сталого розвитку сільських територій повинен охоплювати методи стимулювання розбудови логістично-складської інфраструктури на селі, що дасть змогу забезпечувати умови для зберігання сільськогосподарської сировини, а це у свою чергу дасть можливість сільськогосподарським товаровиробникам продавати свою продукцію у період стабілізації цінової кон'юнктури на регіональних та місцевих аграрних ринках.

Виходячи з базових положень Єдиної сільськогосподарської політики ЄС доцільно використати інструменти бюджетної підтримки проєктів інтеграції сільського та лісового господарства, що підвищить врожайність сільськогосподарських культур та дасть змогу уникнути еколого-деструктивних процесів у землекористуванні. Враховуючи сприятливі

природно-ресурсні передумови, доцільним є застосування такого методу економічного механізму сталого розвитку сільських територій як програмування розвитку рибного та мисливського господарства, що дасть змогу результативніше комерціалізувати екосистемні послуги, що продукуються природними біогеоценозами.

Для багатьох сільських населених пунктів каталізатором переведення місцевої економіки на модель сталого розвитку є розбудова інфраструктури сільського туризму, що потребує інституціоналізації інструментів підтримки даного виду підприємницької діяльності як на загальнонаціональному рівні, так і на рівні місцевого самоврядування.

Вагомим блоком інструментально-методологічного забезпечення економічного механізму сталого розвитку сільських територій є набір методів та інструментів стимулювання сталого розвитку екологічної складової господарської системи сільської поселенської мережі. В першу чергу необхідно розробити дорожню карту стимулювання екологічного реінжинірингу порушених внаслідок воєнних дій земель, що дасть можливість розмінувати значні території та здійснити їх рекультивацію, а це у свою чергу дасть змогу їх повернути у повноцінний господарський обіг. Однією із найскладніших екологічних проблем розвитку сільської місцевості виступає наявність численних неупорядкованих звалищ побутового сміття та вторинних матеріальних ресурсів, що вимагає формування в структурі економічного механізму сталого розвитку сільських територій комплексного інструментарію стимулювання розбудови інноваційної інфраструктури поводження з відходами [3].

Невід'ємною складовою покращення екологічної ситуації на селі є створення систем централізованого водовідведення, щоб усунути прецеденти попадання забруднюючих речовин у ґрунті та підземні води. Це також у свою чергу корелює з вимогами водохоронних директив ЄС. Тому економічний механізм сталого розвитку сільських територій має бути зорієнтований на диверсифікацію джерел фінансово-інвестиційного забезпечення модернізації водогосподарських систем у сільській поселенській мережі. Така ж диверсифікація має бути забезпечена стосовно модернізації та реконструкції очисних споруд на переробних підприємствах, котрі функціонують на територіях сільської поселенської мережі.

Виходячи з викликів, пов'язаних з необхідністю переходу до Зеленого курсу, сталий розвиток екологічної складової господарської системи поселенської сільської мережі має передбачати впровадження технологій органічного сільського господарства, оскільки подолання технологічного занепаду сільського господарства можливе за рахунок активізації інноваційних процесів та всебічної державної підтримки запровадження механізмів переходу на ведення органічного сільського господарства [1, с. 15]. Повноцінний розвиток органічного сегменту сільськогосподарського виробництва уможливорюється за умови впровадження методів та технологій ґрунтозахисного землеробства, зокрема безплужного обробітку ґрунту. Інституціоналізація бюджетних виплат суб'єктам аграрного бізнесу, які впроваджують технології ґрунтозахисного землеробства, дасть можливість усунути масові прояви еколого-деструктивного впливу господарської діяльності на процеси аграрного природокористування.

Зміцнення агроландшафтів значною мірою залежить від розширення масштабів агролісомеліоративних робіт через створення мережі захисних лісосмуг. З огляду на це економічний механізм сталого розвитку сільських територій має охоплювати інструменти стимулювання встановлення партнерських відносин між суб'єктами аграрного бізнесу та сектором лісових господарств, що дасть змогу забезпечити реалізацію проєктів розширення площі агролісомеліоративних робіт.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В умовах воєнних та повоєнних викликів, а також з врахуванням наслідків децентралізації та реформування територіальної організації влади доцільним є розроблення інституційних засад формування економічного механізму сталого розвитку сільських територій як логічно упорядкованої сукупності форм, методів, інструментів та важелів регуляторного впливу на відтворювальні пропорції у сільській місцевості. Такий механізм має охоплювати комплекс регуляторних підойм, які забезпечуватимуть сталий розвиток соціальної, економічної та екологічної складових господарської системи сільської поселенської мережі. Сталий розвиток соціальної складової має передбачати, в першу чергу, реалізацію комплексу заходів стосовно фізичної та психологічної реабілітації постраждалих внаслідок воєнних дій громадян, а також соціальної

адаптації переселенців з тимчасово окупованих територій. Ключовим компонентом стало-го розвитку економічної складової господарської системи сільської поселенської мережі є умонтування в економічний механізм сталого розвитку сільських територій інструментів стимулювання диверсифікації сільської економіки через розвиток структуроутворюючих ланок (лісове, мисливське та рибне господарство, біоенергетика, сільський туризм). Виходячи з воєнних викликів, магістральним елементом сталого розвитку екологічної складової господарської системи сільської поселенської мережі є стимулювання екологічного реінжинірингу порушених внаслідок воєнних дій різноманітних категорій земель.

Література:

1. Бендасюк О.О., Сахарнацька Л.І., Крохтяк О.В., Тирпак С.Б. Концептуальні засади удосконалення еколого-економічного механізму розвитку сільських територій. Збалансоване природокористування. 2022. № 2. С. 14—23.
2. Бендасюк О.О., Шпильова Ю.Б., Неклюдова Т.М., Сахарнацька Л.І. Соціо-еколого-економічна парадигма сталого розвитку сільських територій України. Збалансоване природокористування. 2022. № 1. С. 29—39.
3. Голян В., Марчук Ю., Матрунчик Д., Карпук А., Погуляйко Ю., Недопад Г. Фінансово-інвестиційне забезпечення розбудови інноваційної інфраструктури поводження з деревними відходами на національному, регіональному та місцевому рівнях. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2025. Том 1 (60). С. 490—510.
4. Гончаренко І.В., Мороз Т.О. Теоретичні засади формування механізму забезпечення сталого соціально-економічного розвитку сільських територій. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. № 1 (1). С. 136—141.
5. Перевозова І.В., Поленкова М.В. Сталий розвиток сільських територій: сучасний стан проблеми. Причорноморські економічні студії. 2020. Випуск 59-1. С. 68—75.
6. Стегней М.І. Механізм екологічно сталого розвитку сільських територій: сутність, складові та функції. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Випуск 1 (01). С. 36—42.
7. Ткачук В.А. Методологічні аспекти дослідження проблем соціально-економічного розвитку сільських територій. Облік і фінанси. 2015. № 2. С. 150—157.
8. Шахрайук-Онофрей С.І. Стратегічні перспективи вдосконалення організаційно-економічного механізму сталого розвитку сільських територій. Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії. 2013. № 1. [Електронний ресурс]. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/1372>.

References:

1. Bendasiuk, O.O., Sakharnats'ka, L.I., Krokhtiak, O.V. and Tyrpak, S.B. (2022), "Conceptual principles for improving the ecological and economic mechanism of rural development", *Zbalansovane pryrodokorystuvannia*, vol. 2, pp. 14—23.
2. Bendasiuk, O.O., Shpyl'ova, Yu.B., Nekliudova, T.M. and Sakharnats'ka, L.I. (2022), "Socio-ecological and economic paradigm of sustainable development of rural areas of Ukraine", *Zbalansovane pryrodokorystuvannia*, vol. 1, pp. 29—39.
3. Holian, V., Marchuk, Yu., Matrunchyk, D., Karpuk, A., Pohuliajko, Yu. and Nedopad, H. (2025), "Financial and investment support for the development of innovative infrastructure for wood waste management at the national, regional and local levels", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 1 (60), pp. 490—510.
4. Honcharenko, I.V. and Moroz, T.O. (2013), "Theoretical principles for forming a mechanism for ensuring sustainable socio-economic development of rural areas", *Zbirnyk naukovykh prats' Tavrijs'koho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky)*, vol. 1 (1), pp. 136—141.
5. Perevozova, I.V. and Polenkova, M.V. (2020), "Sustainable development of rural areas: current state of the problem", *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vol. 59-1, pp. 68—75.
6. Stehnej, M.I. (2016), "Mechanism for environmentally sustainable development of rural areas: essence, components and functions", *Ekonomichnyj visnyk Zaporiz'koi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, vol. 1 (01), pp. 36—42.
7. Tkachuk, V.A. (2015), "Methodological aspects of studying problems of socio-economic development of rural areas", *Oblik i finansy*, vol. 2, pp. 150—157.
8. Shakhraiuk-Onofrej, S.I. (2013), "Strategic prospects for improving the organizational and economic mechanism for sustainable development of rural areas", *Visnyk Dnipropetrovs'koi derzhavnoi finansovoi akademii*, available at: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/1372> (Accessed 25 June 2025).

Стаття надійшла до редакції 03.07.2025 р.